

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

О. П. Гурченков, Н. Є. Терьошкіна, Г. В. Єфімова

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання дипломних робіт
на здобуття кваліфікаційного рівня спеціаліста
з економіки підприємства**

Рекомендовано Методичною радою НУК

Миколаїв 2007

УДК 629.5.(075)

Гурченков О.П., Терьошкіна Н.Є., Єфімова Г.В. Методичні вказівки до виконання дипломних робіт на здобуття кваліфікаційного рівня спеціаліста з економіки підприємства. – Миколаїв: НУК, 2007. – 68 с.

Кафедра економіки та організації виробництва

Методичні вказівки призначені для студентів інженерно-економічного факультету денної та заочної форм навчання при підготовці дипломних робіт на здобуття кваліфікаційного рівня спеціаліста з економіки підприємства.

Рецензент канд. техн. наук, проф. М.В. Фатєєв

ВСТУП

Дипломне проектування завершує підготовку випускників НУК і відіграє вирішальну роль в їх формуванні як фахівців-економістів, здатних вирішувати практичні завдання в галузі економіки, організації виробництва та управління підприємствами різноманітних організаційних форм, напрямків спеціалізації і форм власності.

Запропоновані вказівки узагальнюють багатолітній досвід кафедри економіки та організації виробництва з розробки методичних рекомендацій у дипломному проектуванні.

Видання призначене передусім для студентів денної і заочної форм навчання, які після здобуття кваліфікаційного рівня бакалавра з економіки підприємства продовжують свою підготовку з метою отримання диплома фахівця-економіста, а також для керівників, консультантів і рецензентів дипломних робіт. Вказівки можуть бути використані в системі післядипломної підготовки фахівців-економістів на базі вищої технічної освіти.

Головні завдання цих навчальних рекомендацій наступні:

1. Вчасне ознайомлення студентів (без відриву від виробництва) з тематикою дипломного проектування, характером вимог, що висуваються до дипломної роботи, з порядком її виконання.

2. Усунення помилок і внесення плановірності в роботу дипломників, керівників дипломного проектування і консультантів.

3. Підвищення якості змісту дипломної роботи.

4. Встановлення необхідної та розумної постійності в роботі над дипломним проектуванням й вимог, які висуваються до дип-

ломника керівником і консультантом, що дуже важливо в умовах, коли до керівництва над дипломним проектуванням залучаються не тільки викладачі кафедри економіки та організації виробництва, але й провідні фахівці різноманітних підприємств і організацій.

Розумна регламентація вимог і завдань, визначених постійним керівником, на думку авторів, повинна стимулювати творче виконання дипломної роботи та прояв максимальної ініціативи в рамках чітко визначених загальнообов'язкових вимог, виключаючи при цьому елементи шаблонності й формалізму.

У методичних вказівках використовуються наступні терміни:

Здобувач кваліфікаційного рівня спеціаліста з економіки підприємства – особа, яка має документально підтверджений рівень бакалавра з економіки підприємства та на законних засадах прийнята до НУК для продовження навчання за спеціальністю "Економіка підприємства".

Науковий керівник – викладач кафедри економіки та організації виробництва, іншої кафедри інженерно-економічного факультету НУК, викладач іншого вищого навчального закладу (ВНЗ), який працює на умовах сумісництва; керівник підприємства, його заступник, провідний спеціаліст підприємства, які мають дозвіл Ради інженерно-економічного факультету НУК.

Державна екзаменаційна комісія (ДЕК) – колегіальний орган, що складається з фахівців, які мають відповідну освіту, досвід науково-дослідної та практичної роботи в галузі економіки. Керівник ДЕК затверджується Міністерством освіти та науки України, а склад членів ДЕК – наказом ректора НУК.

Відкритий захист дипломної роботи – презентація результатів дипломного проектування у присутності членів ДЕК та інших осіб, які виявляють інтерес до теми проектування. Захист здійснюється за процедурою, що встановлена цими методичними вказівками.

Рецензент – особа, яка має відповідну освіту, не є штатним викладачем кафедри економіки та організації виробництва.

Рецензія – офіційний документ, в якому подано аналіз якості оформлення, відповідності змісту роботи завданню кафедри та оцінки результатів проектування.

1. ЕТАПИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

1.1. Мета та етапи дипломного проектування

Дипломне проектування є завершальною стадією навчання у ВНЗ при підготовці фахівця-економіста і має наступні цілі:

систематизувати, закріпити і розподілити професійні знання зі спеціальності та, застосовувати їх при вирішенні конкретних виробничих завдань;

закріпити навички самостійної роботи та набути досвід теоретичних та експериментальних досліджень.

Дипломна робота як підсумковий документ дипломного проектування має на меті показати якою мірою дипломник досягнув зазначені вище цілі, а також наскільки він уміє аналізувати, обґрунтовувати і формулювати висновки з результатів досліджень, самостійно працювати з літературними джерелами (науковими статтями, підручниками, посібниками та ін.), законами України, Постановами Кабінету Міністрів України, інструктивними і методичними матеріалами.

Дипломна робота має бути виконана автором самостійно і містити сукупність результатів та положень, що виносяться на відкритий захист. Пропозиції автора повинні бути належним чином обґрунтовані.

Дипломне проектування складається з наступних етапів:

1. Призначення наукового керівника.
2. Вибір теми дипломної роботи.
3. Розробка завдання на дипломне проектування.
4. Організація проходження переддипломної практики.
5. Безпосереднє виконання дипломної роботи згідно з планом-графіком.
6. Оформлення дипломної роботи та її графічної частини.
7. Попередній (кафедральний) захист дипломної роботи.
8. Рецензування дипломної роботи.
9. Захист дипломної роботи на засіданні ДЕК.

Загальна тривалість дипломного проектування визначається навчальними планами підготовки фахівців-економістів денної і заочної форм навчання та післядипломної освіти.

Навчальним планом стаціонарної підготовки фахівців-еко-

номістів на дипломне проектування відводиться 11 тижнів, заочної – 16, післядипломної освіти – 3.

Призначення керівника, вибір теми дипломної роботи, розробка завдання на проектування, що затверджуються навчальними планами на дипломне проектування, та проходження переддипломної практики в загальний термін виконання проектування не входять.

1.2. Призначення наукового керівника дипломного проектування і консультантів

Дипломну роботу студент виконує під науковим керівництвом викладача ВНЗ або провідного спеціаліста підприємства, призначеного завідуючим кафедрою економіки та організації виробництва. Науковими керівниками дипломного проектування можуть бути також викладачі інших кафедр інженерно-економічного факультету (ІЕФ) НУК, викладачі інших ВНЗ, а також фахівці підприємств та організацій, що займають посаду за місцем роботи не нижчу за начальника відділу. Якщо наукове керівництво дипломним проектуванням здійснюється викладачами інших кафедр чи фахівцями підприємств й організацій, то такі особи повинні бути офіційно оформлені сумісниками на умовах оплати, діючих в НУК.

Кількість студентів-дипломників на одного наукового керівника визначається його індивідуальним планом роботи, що затверджується першим заступником ректора університету.

Лише у виняткових ситуаціях, при узгодженні із завідуючим кафедрою наукове керівництво може здійснюватися і для більшої кількості студентів-дипломників, ніж передбачено індивідуальним робочим планом наукового керівника. При цьому дана робота йому не оплачуватиметься.

Персональне призначення наукових керівників дипломного проектування для студентів-випускників проводиться на конкретній кафедрі під час останнього семестру навчання в університеті. В цей період студенту надається можливість самостійно вибрати наукового керівника, а науковому керівнику – студента-дипломника шляхом попередніх переговорів. Студент-дипломник, отримавши згоду викладача або фахівця-практика, подає заяву на ім'я завідуючого зазначеної кафедри у довільній формі з про-

ханням призначити йому дипломного керівника, вказавши його прізвище, ініціали, вчений ступінь, посаду та погоджену з ним тему дипломного проекту. На цій заяві викладач або фахівець-практик, що дали згоду на наукове керівництво, ставлять візу "Не заперечую" та власний підпис.

За студентами-дипломниками, що брали участь у науково-дослідній роботі кафедри у процесі навчання в університеті, керівником дипломного проектування закріплюється керівник науково-дослідної лабораторії кафедри.

Призначення наукового керівника дипломного проектування студентам, які не вирішили це питання самостійно і не подали відповідну заяву на кафедру до закінчення останньої екзаменаційної сесії, здійснюється завідуючим даної кафедрою.

В процесі дипломного проектування поряд з розробкою основної економічної проблеми розробляються питання охорони праці та охорони навколишнього середовища. З цих спеціальних питань призначаються консультанти зі складу викладачів відповідних кафедр. Призначення викладачів-консультантів є компетенцією завідуючих цими кафедрами.

1.3. Вибір теми дипломного проектування

Тема дипломної роботи вибирається студентом самостійно або за рекомендацією наукового керівника до завершення теоретичного навчання в університеті.

Базою для вибору теми дипломної роботи можуть бути проблеми, які студент розробляв в процесі проведення наукових досліджень, проходження виробничо-економічної практики, виконання курсових робіт із професійно орієнтованих дисциплін. Рекомендовано також використати перелік тем, запропонований викладачами кафедри (дод. 1). Крім того, слід враховувати і той факт, що кожен рік кафедрою готується додатковий перелік тем дипломних робіт з урахуванням заявок зацікавлених підприємств, організацій та установ, а також виходячи з актуальних проблем, які висувуються соціально-економічним розвитком країни та регіону.

Окремі теми дипломних робіт за своїм змістом мають комплексний характер та розробляються групами студентів. До виконання дипломної роботи з комплексної теми допускається до трьох студентів-розробників. При цьому кожному з них окреслюється

підтема. Відмінна особливість комплексної теми в тому, що дипломники вирішують загальну основну задачу і окремі питання з використанням єдиних вихідних даних.

Самостійно вибрана студентом тема дипломної роботи погоджується з призначеним науковим керівником, який може корегувати назву теми, не погодившись із запропонованим формулюванням.

Після узгодження теми з науковим керівником студент подає заяву на ім'я завідуючого кафедрою у вільній формі з проханням затвердити йому на дипломне проектування дану тему та призначити науковим керівником конкретну особу.

1.4. Розробка і порядок видачі студентам завдання на дипломне проектування

Завдання на дипломне проектування видається науковим керівником за бланковою формою (дод. 2).

"Завдання" містить в собі чітке формулювання теми дипломної роботи, завдань з охорони праці і охорони навколишнього середовища та джерело вихідної бази даних та її перелік; в ньому зазначаються дата видачі завдання і дата надання завершеної дипломної роботи на попередній (кафедральний) захист.

"Завдання" підписується консультантом, науковим керівником і студентом. Підпис студента підтверджує те, що він узяв дане завдання на виконання. Оформлене "Завдання" додається до складу зброшурованої дипломної роботи.

Видача завдання студентам здійснюється не пізніше початку переддипломної практики.

Окрім оформленого бланка "Завдання" науковий керівник дипломного проектування видає студенту перелік додаткової інформації, яку він повинен зібрати в процесі проходження переддипломної практики, як вихідну аналітичну базу для виконання дипломної роботи.

Напередодні переддипломної практики керівником практики від кафедри економіки та організації виробництва організовуються збори студентів-дипломників за участю викладачів кафедр "Охорона праці" та "Екології", на яких для студентів оформлюються бланки "Завдання", додаткові настанови наукового керівника відносно збирання вихідної аналітичної інформації, а також до-

даткові завдання від консультантів щодо пошуку фактичних даних для розробки розділів охорони праці та охорони навколишнього середовища дипломної роботи.

Організація проходження студентами переддипломної практики регламентується Програмою переддипломної практики, яка затверджується кафедрою.

1.5. Організація виконання дипломної роботи

Виконання дипломної роботи організується студентом самостійно. При цьому він керується порадами наукового керівника.

Головним внутрішньокафедральним документом організації виконання дипломної роботи є графік, підписаний керівником і затверджений завідувачем кафедри. Це типовий графік виконання дипломної роботи для студентів денної та заочної форм навчання з указаними термінами виконання кожного етапу дипломного проектування (дод. 3).

Першим і визначальним етапом наукової роботи студента є вибір теми дипломної роботи (див. п. 1.3). Студент має право обрати типову тему дипломної роботи, яка виконується згідно з зазначеними методичними вказівками (див. *Гурченков О.П., Фатєєв М.В., Зигар Л.П.* Методичні вказівки до виконання дипломної роботи на типову тему для студентів спеціальності 7.050107 "Економіка підприємства". – Миколаїв: НУК, 2005. – 32 с.).

Особливе значення в процесі дипломного проектування перед відходом на переддипломну виробничу практику має робота зі складання попереднього плану дипломної роботи, який потрібно узгодити з науковим керівником.

Розроблений попередній план полегшує і конкретизує збирання необхідної оперативної бухгалтерської та статистичної інформації в період проходження переддипломної практики, а також пошук й накопичення необхідної спеціальної літератури, методичних розробок, законодавчої і нормативної баз для одночасної чи наступної їх обробки.

Вивчення накопиченої літератури, документів, цифрової інформації про діяльність базового підприємства дозволяє студенту чітко сформулювати концепцію дипломної роботи та успішно написати її розділи.

1.6. Організація попереднього (кафедрального) захисту дипломної роботи

Попередній захист дипломної роботи має на меті виявити ступінь підготовленості студента-дипломника до захисту дипломної роботи перед ДЕК.

Для проведення попереднього захисту дипломних робіт рішенням засідання кафедри створюються кафедральні комісії зі складу викладачів кафедри (штатних і сумісників). Склад комісії не повинен бути менше трьох викладачів на чолі з головою комісії, який, як правило, є доцентом або старшим викладачем кафедри.

Усі студенти-дипломники закріплюються за відповідними комісіями розпорядженням завідуючого кафедрою.

Створена комісія насамперед звертає увагу на такі елементи виконання дипломного проекту:

- відповідність змісту дипломної роботи вказаній теми;
- відповідність змісту розділів і параграфів їх назві;
- глибина розробки ключових питань теми дипломної роботи і ступінь самостійності проектної частини;
- наявність методичних і методологічних помилок під час розробки теми;
- наявність усіх розділів дипломної роботи, а також підпису наукового керівника і консультанта на кожному з розділів;
- якість оформлення списку літератури, таблиць, рисунків, графічної частини, змісту, титульної сторінки і завдання.

Комісія заслуховує доповіді, з якими студенти готуються виступати на захисті дипломних робіт перед ДЕК, та ставить запитання дипломникам за змістом теми їх дипломної роботи. Комісія може обмежитися заслуховуванням однієї чи декількох доповідей і на їх прикладі дати необхідні рекомендації.

Якщо дипломна робота та її захист цілком відповідають зазначеним вимогам, то комісія ухвалює рішення "Допустити до захисту перед ДЕК" і видає спеціальну "довідку-допуск" з підписом голови комісії (дод. 4).

Голова комісії веде протокол засідання комісії, у якому відзначаються всі помічені недоліки в структурі, змісті й оформленні дипломних робіт.

Якщо комісія виявила недоліки у виконанні дипломної роботи, то вона має право або повторно заслухати захист, або не допустити дипломника до захисту перед ДЕК.

Недопущені до захисту перед ДЕК студенти мають право захистити свою дипломну роботу наступного року, оплативши спочатку послуги університету.

Комісія з попереднього захисту дипломних робіт разом з науковими керівниками несе всю повноту відповідальності перед кафедрою за обґрунтування допуску до захисту перед ДЕК дипломних робіт студентів-дипломників.

"Довідка-допуск", видана студенту-дипломнику комісією з попереднього захисту, є підставою для звернення до рецензента.

1.7. Організація рецензування дипломної роботи

Направлення на рецензію студент-дипломник одержує після допуску його до захисту перед ДЕК кафедральною комісією. Направлення видається даною кафедрою за формою, наведеною в дод. 6.

Список рецензентів готується відповідальним за організацію дипломного проектування на кафедрі за участю наукових керівників дипломного проектування, а в деяких випадках – студентів-дипломників. Список рецензентів дипломних робіт затверджується наказом ректора НУК не пізніше початку роботи комісії з попереднього (кафедрального) захисту дипломних робіт.

Рецензенти можуть обиратися із фахівців виробництва і наукових установ. Посадовий рівень їх не повинен бути нижчий за начальника відділу, цеху, лабораторії. Можуть залучатися також доценти і професори інших кафедр НУК та ВНЗ.

Одному рецензенту, як правило, доручається розгляд не більше чотирьох робіт денної і не більше чотирьох дипломних робіт заочної форм навчання.

Рецензенту студент подає оформлений і зброшурований рукопис дипломної роботи, графічну частину, відгук наукового керівника та направлення на рецензію.

Рецензія є важливим документом у комплексу документів, які подає студент для захисту дипломної роботи перед ДЕК.

Рецензія на дипломну роботу готується в письмовій формі зовнішнім (відносно конкретної кафедри) рецензентом.

Вона повинна відображати ступінь відповідності обсягу й змісту роботи завданню кафедри і вимогам, висунутим ДЕК. У зв'язку з цим рецензент звертає увагу на такі питання і відображає в рецензії:

ступінь глибини розробки окремих розділів роботи, її новизну чи традиційність;

техніко-економічний рівень прийнятих у дипломній роботі рішень, їх практичну значимість чи помилковість;

достатність використання статистичної інформації, законодавчих і нормативних актів, літературних джерел;

основні недоліки та недоопрацювання дипломної роботи;

логіку розміщення розділів і параграфів дипломної роботи;

якість оформлення й грамотність написання;

дотримання студентами норм і стандартів при оформленні роботи та її графічної частини.

У заключній частині рецензент дає загальну оцінку роботи за чотирибальною системою – "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно" і робить висновок про те, чи заслуговує студент присвоєння кваліфікаційного рівня спеціаліста з економіки підприємства. При цьому рецензенту надається право окремо викласти свою точку зору щодо теми, змісту й обсягу дипломного завдання.

Типовий перелік питань, розглянутих у рецензії, відображений в дод. 5.

Рецензія, підписана рецензентом, подається на кафедру. Підпис рецензента завіряється підприємством або організацією, де він працює.

Термін подання рецензії та представлення її на кафедру не пізніше ніж за один день до початку роботи ДЕК.

1.8. Захист дипломної роботи перед Державною екзаменаційною комісією

Згідно з навчальними планами робота ДЕК проводиться на стаціонарі у червні, а на заочному відділенні в грудні. Склад ДЕК формується кафедрою і затверджується наказом ректора НУК. Голова ДЕК затверджується Міністерством освіти і науки України. Склад ДЕК є єдиним для всіх форм навчання з відповідної спеціальності.

До складу ДЕК, крім Голови входять: декан інженерно-економічного факультету, завідуючий відповідною кафедрою, два-три провідні викладачі кафедри економіки та організації виробництва і представник кафедри охорони праці. Голова ДЕК призначається зі складу вчених інших ВНЗ чи науково-дослідних інститутів (НДІ), найбільш досвідчених фахівців виробництва.

Порядок роботи ДЕК визначається "Положенням про ДЕК", затвердженим Міністерством освіти і науки України.

Відповідальний за організацію дипломного проектування складає календарний графік роботи ДЕК, формує список і черговість захисту дипломних робіт у дні захисту, одержує з відділу кадрів НУК особові справи студентів-дипломників, а з деканату ІЕФ та ІДЗН – довідки про виконання студентами навчальних планів та отримані оцінки з теоретичних дисциплін, курсових проектів і робіт, усіх видів практик.

Як правило, відповідальний за організацію дипломного проектування на кафедрі входить до складу ДЕК як секретар, функції якого визначаються "Положенням про ДЕК".

Зазначений працівник кафедри контролює своєчасність подання дипломником необхідного пакета документів.

Не менше ніж за один день до захисту дипломної роботи перед ДЕК студент подає на кафедру наступні документи: відгук наукового керівника (дод. 7); рецензію; характеристику (для студентів денної форми навчання видає деканат ІЕФ, для непрацюючих студентів заочного відділення – ІЗДН, а для працюючих студентів заочного відділення – за місцем основної роботи); залікову книжку. Студент може також подати документи, що підтверджують наукову і практичну значимість виконаної роботи (відгук фахівців, друковані статті, акти впровадження та ін.).

Відомості про студентів, які захищають дипломні роботи на черговому засіданні ДЕК, місце засідання ДЕК і початок роботи комісії розміщуються напередодні на дошці оголошень відповідної кафедри.

У призначений день захисту дипломники, які захищають свої роботи до перерви, повинні прийти з дипломною роботою і графічними матеріалами за одну годину до початку захисту, щоб встигнути розмістити демонстраційний матеріал. Ті студенти, які захищають дипломні роботи після перерви, повинні з тієї ж причини прийти до початку перерви в роботі ДЕК.

Публічний захист дипломної роботи починається з доповіді її автора, у якій він протягом 10 хвилин має розкрити актуальність теми; структуру роботи; сформулювати предмет і об'єкт дослідження; зміст проведених досліджень і запропонованих заходів та обґрунтування їх ефективності.

Бажано, щоб мова студента була чіткою, граматично та сти-

лістично правильною, що зробить доповідь зрозумілою і переконливою. Також мовлення студента має бути виразним і впевненим, що залежить від темпу, гнучкості та інтонації. Враження від виступу різко погіршується, коли говорять квапливо, ковтаючи закінчення слів, або дуже тихо і невиразно. Спокійна, некваплива манера викладання матеріалу завжди імпонує слухачам. Слід зважати також на вибір одягу, пози під час виступу, а також жестів, міміки, манер та інших зовнішніх форм поведінки.

Свій виступ студент може подати у формі читання (краще – переказу) тексту доповіді, мета якої показати високий рівень теоретичної підготовленості автора, його ерудицію і здатність дохідливо викласти основні наукові результати проведеного дослідження.

Доповідь починається зі звертання: "Шановний пане Голово! Шановні члени Державної комісії! Панове!" Далі студенту слід розкрити актуальність обраної теми, дати характеристику об'єкта і предмета дослідження та доповісти про отримані результати, основні висновки й пропозиції, які він сформував внаслідок дослідження обраної теми. Під час доповіді необхідно звертати увагу членів комісії на демонстраційний матеріал, коротко пояснюючи його зміст, та на пропозиції, які подані у третьому розділі дипломної роботи. Доповідь слід закінчувати словами: "Доповідь завершено. Дякую за увагу".

Голова і кожен член ДЕК можуть поставити запитання дипломнику як з теми дипломної роботи, так і з вивчених ним дисциплін у ВНЗ.

Члени ДЕК ставлять запитання дипломнику з метою визначення рівня його професійної підготовки, ступеня самостійності під час виконання дипломної роботи, рівня економічної та загальної ерудиції.

Загальна тривалість захисту дипломної роботи не повинна перевищувати 45 хвилин.

Після відповіді на запитання членів ДЕК і присутніх у залі секретар ДЕК оголошує рецензію. На зауваження до дипломної роботи, які зазначені в рецензії дипломник зобов'язаний відповісти членам ДЕК.

Під час захисту ведеться протокол засідання ДЕК, у якому відбиваються поставлені дипломнику запитання та якості відповідей на них.

Щодня наприкінці захисту комісія підводить підсумки захисту. Оцінка за захист кожному дипломнику визначається як серед-

ньоарифметична оцінок, що виставляють члени ДЕК. У випадку розбіжності думок членів ДЕК висновок Голови ДЕК є вирішальним. Оцінки за результати захисту оголошуються авторам дипломних робіт у день захисту. Дипломники, що одержали незадовільні оцінки, відраховуються з НУК. Вони одержують академічну довідку. До повторного захисту дипломна робота може бути допущена не раніше ніж через рік після першого захисту і не пізніше ніж через три роки після закінчення НУК.

Дипломна робота, включаючи графічні матеріали, після захисту подається автором в архів кабінету дипломного проектування чи на письмовий запит – підприємству, на матеріалах якого виконувалась робота.

В процесі захисту дипломних робіт ДЕК проводить конкурс на кращу роботу відповідно до діючого в НУК "Положення". Дипломні роботи, що можуть взяти участь в конкурсі, визначаються Головою ДЕК під час оголошення оцінок за підсумками захисту. Переможці в конкурсі дипломних робіт відзначаються наказом ректора НУК з врученням похвальних грамот.

2. СТРУКТУРА, ОБСЯГ І ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

2.1. Типова структура і обсяг дипломної роботи

Студент починає виконувати дипломну роботу після розробки остаточного її плану, тобто після вивчення необхідних літературних джерел і систематизації інформації, зібраної під час проходження переддипломної практики. Добре продуманий план є запорукою успішного виконання дипломної роботи.

Дипломна робота повинна мати відповідну логічну побудову, чітку послідовність розгляду кола питань теми, що він розробляє. Структура роботи, співвідношення розділів і змісту визначаються обраною темою.

Незважаючи на розмаїтість тем дипломних робіт, їх структура й обсяг типізовані.

Дипломна робота повинна містити наступні складові елементи: титульну сторінку (дод. 8);

завдання на дипломне проектування (див. дод. 2);
зміст роботи (дод. 9);
вступ (дод. 10);
перший розділ – теоретична частина;
другий розділ – аналітична частина;
третій розділ – проектна частина;
четвертий розділ – питання охорони праці;
п'ятий розділ – питання охорони навколишнього середовища;
висновки (дод. 11);
список використаної літератури;
додатки (фінансова та статистична звітності об'єкта дослідження, окремі таблиці, графіки, схеми тощо).

Друкований варіант перерахованих елементів дипломної роботи жорстко брошурують і подають до ДЕК. До зброшурованої дипломної роботи додаються відгук керівника, рецензія, характеристика, акти впровадження (якщо є), копії опублікованих статей, копії тез доповідей.

Обсяг роботи встановлюється в межах 80–150 сторінок формату А4 у комп'ютерному вигляді. При цьому додатки в зазначений обсяг не включаються. Комп'ютерний текст дипломної роботи друкується через 1,5 інтервали. В цілому оформлення дипломної роботи виконується відповідно до вимог, розглянутих у третьому розділі даних методичних вказівок.

2.2. Рекомендації стосовно розробки основних розділів дипломної роботи

Рекомендації до написання "Вступу". Більшість проблем економіки та організації виробництва містять в собі велике коло питань і не можуть бути охоплені в процесі досліджень, проведених студентом в період дипломного проектування. Тому "Вступ" є першим і дуже важливим елементом дипломної роботи.

У ньому насамперед чітко формулюються мета і коло питань, які у даному випадку є предметом дослідження, перераховуються завдання, поставлені під час виконання дипломної роботи.

Обсяг "Вступу" повинен складати від двох до п'яти сторінок комп'ютерного тексту. Студент починає написання роботи зі вступу, з наступним корегуванням його після виконання роботи в цілому.

У "Вступі" обґрунтовується актуальність теми, наукова но-

визна і практичне значення її розробки для народного господарства в цілому чи окремого конкретного суб'єкта дослідження (галузі, підприємства, фірми, цеху), на інформаційній базі якого виконується робота.

Якщо тема дипломної роботи виконується за завданням підприємства, фірми, відомства, то про це також зазначають у "Вступі", чим підкреслюють реальність і практичну значимість проведених досліджень в процесі дипломного проектування.

У "Вступі" також подаються коротка анотація всіх основних розділів дипломної роботи, відомості про практичне значення і впровадження результатів роботи, їх апробацію і публікацію; характеризуються інформаційна і методична бази та методи досліджень.

Завершити вступ слід даними про обсяг дипломної роботи (кількість сторінок друкованого тексту, таблиць, рисунків та додатків, в яких систематизовано досліджено фактичний матеріал відносно об'єкта дослідження). Приблизна структура вступу наведена в дод. 10.

Рекомендації до розробки теоретичного розділу. У зазначеному розділі дипломної роботи студент висвітлює економічну сутність проблеми, яка є темою дипломного проектування. На підставі глибокого вивчення літературних джерел (монографій, наукових статей, доповідей) в цьому розділі чітко формулюється точка зору дипломника з досліджуваної проблеми; дається визначення понять, термінів, економічних категорій, що є предметом подальшого дослідження. Особлива увага повинна бути приділена критичному огляду літератури з розглянутого питання.

За обсягом ця частина складає 25–35 сторінок тексту.

Багато економічних явищ і процесів відрізняються системою показників, тому у вказаному розділі подається їх характеристика, визначаються межі застосування, роль і значення при вирішенні зазначеної проблеми та оцінюються результати дослідження цього питання іншими авторами.

У зв'язку з тим, що теми дипломних робіт дуже різноманітні, а базові підприємства мають специфічні особливості, які безпосередньо відбиваються на формуванні багатьох економічних показників роботи підприємств, важливе значення має вивчення цих особливостей через галузеві інструктивно-методичні матеріали, де вони знаходять своє відображення.

Рекомендації до розробки аналітичного розділу. Даний розділ є основним у дипломній роботі і займає приблизно 30–40 сторінок. В ньому необхідно навести коротку техніко-економічну характеристику базового підприємства й проаналізувати рівень і динаміку кількісних та якісних показників, які є специфічними для досліджуваного об'єкта. Помічені й чітко сформульовані техніко-економічні особливості базового підприємства або відповідних підрозділів, глибокий і всебічний аналіз різних напрямків його діяльності дозволяють виявити недоліки, зробити практичні висновки, а також на цій основі розробити заключний розділ дипломної роботи, тобто окреслити і ґрунтовно аргументувати систему заходів і пропозицій щодо вдосконалення техніки, технології, організації праці, планування та управління.

При виконанні даного розділу використовуються різні прийоми економічного аналізу. З їх допомогою характеризується стан досліджуваного об'єкта, динаміка його розвитку та інші питання.

Техніко-економічна характеристика базового підприємства виконується в аналітичній частині кожної дипломної роботи, незалежно від теми. У цьому розділі насамперед встановлюється галузева приналежність базового підприємства. Якщо підприємство входить до складу об'єднання, то вказується, яке місце воно займає (головне відділення, філія чи рівнозначне серед інших структурних одиниць). Далі відзначається спеціалізація підприємства, кількість модифікацій і типорозмірів номенклатури виробів, що випускаються. Це дає можливість встановити тип виробництва, масштаб випуску продукції й інші особливості досліджуваного підприємства. Наводяться дані про тривалість виробничого циклу, рівень механізації й автоматизації виробничих процесів. Дається характеристика стадій виробничого процесу (заготівельної, обробної і збиральної), а також відповідної виробничої структури підприємства. При цьому з'ясовується побудова виробничого процесу в просторі. Відзначаються недоліки в реалізації принципів паралельності, безперервності, прямоочності, автоматичності та ін. Вивчається і моделюється організаційна структура підприємства, об'єднання тощо.

В окремих дипломних роботах аналіз організаційної структури підприємства виокремлюється в самостійний параграф. Встановлюється вид спеціалізації цехів і питома вага їх продукції в загальному обсязі виробничої програми підприємства. Дається також

коротка характеристика застосовуваних технологічних процесів у цехах підприємств.

Якщо дипломне проектування здійснюється на основі даних проектно-конструкторських організацій, НДІ чи бюджетних організацій, то техніко-економічна характеристика останніх набуває іншого значення. Наприклад, замість даних про тривалість виробничого циклу наводяться дані про тривалість конструкторських чи дослідницьких розробок. Характеристика стадій виробничого процесу не виконується, але розкриваються особливості й тривалість різних етапів технічної підготовки виробництва та ін.

Потім ретельно аналізуються окремі сторони роботи підприємства (цеху), та система економічних показників. З'ясовується період діяльності підприємства, за який здійснюється аналіз – два, три, п'ять і більше років. При узгодженні з керівником дипломного проектування цей аналіз може бути навіть обмежений розглядом плану виконання робіт за минулий рік. З даного питання дипломник повинен мати повну ясність перед початком переддипломної практики.

Аналіз економічних показників діяльності підприємства (цеху), окремих процесів, якості планування, обліку, звітності й економічного стимулювання має забезпечити виявлення резервів зростання, а також економічних недоліків в роботі. Результати аналізу лежать в основі практичної оцінки роботи підприємства за певний період та формулювання окремих висновків з досліджуваних питань.

Цей розділ дипломної роботи може завершуватися розробкою таблиць резервів підвищення ефективності виробництва або переліком виявлених у процесі аналізу недоліків, або загальною критичною оцінкою стану досліджуваного напрямку діяльності підприємства (цеху), фірми, організації тощо.

Рекомендації до розробки проектною розділу. В залежності від теми дипломної роботи у цьому розділі розробляється й обґрунтовується комплекс організаційних, технічних та економічних заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва. Обґрунтовування здійснюється як у якісному теоретичному плані, так і в розрахунку кількісних змін показників, що характеризують економічну ефективність виробництва: продуктивність праці, собівартість, рентабельність, фондовіддача, фондоозброєність праці, обсяг виробництва, річний економічний ефект, приріст прибутку та ін.

Якщо рекомендації чи впровадження заходів, що запропоновані у дипломній роботі, вимагають капітальних вкладень, то в обов'язковому порядку виконується розрахунок їх економічної ефективності й актуальності.

Даний розділ дипломної роботи складає 30–45 сторінок друкованого тексту.

Рекомендації до розробки розділу "Охорона праці". Розділ "Охорона праці" має розрахунково-описову та (бажано) графічні частини. Рекомендовано у розрахунково-описовій частині мати три підрозділи.

У першому підрозділі подається характеристика й аналіз потенційно шкідливих і небезпечних виробничих факторів у відділі підприємства, яке розглядається в дипломній роботі, з точки зору охорони праці, а також дається оцінка їх за умовами пожежо- та вибухобезпечності.

При проведенні аналізу небезпечних та шкідливих виробничих факторів необхідно навести розрахунки і висновки з посиланням на діючі норми, правила, стандарти та інші нормативи.

У другому – пропонуються рішення найбільш важливих для даного проекту питань охорони праці та детальна розробка одного або двох конкретних заходів.

У третьому підрозділі наводяться розрахунки освітлення приміщення, розробка правил техніки безпеки при проведенні робіт.

Особливо слід зазначити, що у всіх дипломних роботах питання охорони праці повинні бути розроблені у взаємозв'язку з основними завданнями дипломного проекту.

Даний розділ дипломної роботи складає 8–15 сторінок тексту.

Рекомендації до розробки розділу "Охорона навколишнього середовища". Розділ повинен містити в собі пояснювальну записку і бажано графічну частину. У пояснювальній записці наводяться загальні положення про всі забруднюючі речовини, які виділяються об'єктом дослідження (обладнанням, підприємством або цехом); розрахунки оплати за забруднення навколишнього середовища.

У першій частині подається гігієнічна характеристика забруднювачів та їх вплив на навколишнє середовище; наводяться нормування; порівнюється робота діючого та об'єкту, що проектується; обґрунтовується застосування проекту з точки зору охорони навколишнього середовища та витрат на усунення забруднень; визначається інтенсивність виділення забруднювачів.

У другій частині наводяться розрахунки оплати за забруднення навколишнього середовища від стаціонарних та пересувних джерел.

Даний розділ дипломної роботи складає 8–12 сторінок тексту.

Рекомендації до розробки "Висновків". У цьому розділі формуються остаточні висновки, перераховуються пропозиції, заходи, що ґрунтуються на матеріалах дослідження дипломника, виконаних ним під час розробки теми дипломної роботи. Ці висновки робляться на основі порівняльного аналізу наявних у практиці техніко-економічних рішень в даній галузі та даних запропонованих автором дипломної роботи. Якщо при написанні дипломного проекту студент з якоїсь причини не зміг повністю дослідити весь комплекс питань, пов'язаних з конкретною темою (наприклад надзвичайно велике коло питань, відсутні матеріали на підприємстві, де дипломник проходив практику та ін.), то у висновках слід зазначити ці обставини, вказавши при цьому на перспективи подальшого розвитку роботи у досліджуваній галузі або на вирішення даного питання.

За обсягом цей розділ складає до 5 сторінок тексту. Приблизна структура висновків наведена в дод. 11.

Рекомендації до розробки списку використаної літератури. Список використаної літератури – елемент бібліографічного апарату, котрий містить список використаних джерел і розміщується після висновків. При виконанні дипломної роботи необхідно опрацювати не менше 35 джерел (нормативно-законодавчі акти, монографії, підручники, статті тощо), які наводяться у списку. При цьому на кожне джерело наведене в переліку використаної літератури, повинне бути посилання в роботі.

Рекомендації до розробки додатків. Додатки не входять у текстову частину дипломної роботи та подаються після списку використаної літератури. Перед додатками розміщується сторінка з позначенням ДОДАТКИ. В додатках слід розмістити форми фінансової та статистичної звітностей базового підприємства за останні роки, що досліджувалися, схему організаційно-управлінської структури підприємства, допоміжні розрахункові таблиці та інші робочі документи.

3. ПРАВИЛА ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Дипломна робота має бути виконана у вигляді комп'ютерного набору чи машинописного тексту державною мовою на одному боці білого аркуша паперу. У машинописному варіанті на сторінці передбачається 29–30 рядків по 57–60 знаків у кожному. У разі комп'ютерного набору використовується шрифт Times New Roman 14 пт через 1,5 інтервали. Аркуш дипломної роботи повинен мати такі поля: з лівого боку – 25 мм, з правого – 10 мм, зверху та знизу – 20 мм. Будь-які скорочення в роботі не допускаються, крім загальноприйнятих: кг, ц, т, км, га, грн, тис. грн, люд./год тощо.

Оформлення дипломної роботи починають з титульного аркуша (див. дод. 8), далі послідовно йдуть завдання (див. дод. 2), зміст (див. дод. 9), текст дипломної роботи, який поділяється на розділи та підрозділи, список використаної літератури та додатки.

У змісті позначаються назви розділів, підрозділів та номери сторінок, на яких вони починаються. Назви розділів та підрозділів у тексті і змісті мають бути тотожними. Вступ, розділи, висновки, список використаної літератури, які розміщуються у вказаній послідовності, починаються кожен з нової сторінки. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Титульну сторінку включають до загальної нумерації сторінок дипломної роботи, але на ній номер сторінки не ставиться. Зміст і подальші сторінки дипломної роботи нумерують, проставляючи номер сторінки у правому нижньому куті без крапки в кінці.

Кожен розділ дипломної роботи необхідно починати з нового аркуша (див. форму для заповнення основного підпису текстових конструкторських документів заголовної сторінки, ДСТУ), який нумерується. Форма заголовної сторінки на розділи дипломної роботи наведена у дод. 12.

Заголовки структурних частин дипломної роботи – **ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ** друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного виступу, який виставляється табуляцією при комп'ютерному наборі тексту.

Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, то їх розділяють крапкою.

Розділи нумеруються арабськими цифрами без знака №. Після слова "РОЗДІЛ" ставлять номер розділу без крапки в кінці, потім з нового рядка друкують його заголовок. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номеру розділу і порядкового номеру підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу ставиться крапка (наприклад: 2.1. – перший підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу. Наступний підрозділ починається після закінчення попереднього без переходу до нової сторінки з відступом двох вільних рядків.

Між заголовками розділу чи підрозділу та текстом залишають вільний рядок. Приклад оформлення сторінки тексту дипломної роботи наведено у дод. 13.

Такі структурні частини дипломної роботи як ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ не мають порядкового номера. Сторінки, на яких розміщені згадані структурні елементи, нумерують звичайним чином, не нумерують лише їх заголовки.

Текст дипломної роботи може ілюструватись кресленнями, рисунками, схемами, графіками, діаграмами тощо. Вибір виду ілюстрації залежить від змісту матеріалу та поставленої мети. Вони виконуються на стандартних аркушах формату А4.

Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка (наприклад: рис. 2.4. – четвертий рисунок другого розділу). Якщо в роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (текст, що розміщується під рисунком). Приклад оформлення рисунку наведено у дод. 14.

З метою компактного подання інформації та більш зручної для порівняння та аналізу форми, використовують таблиці. Їх нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис "Таблиця" із зазначенням її но-

мера, який повинен складатися з номера розділу і порядкового номеру таблиці, між якими ставиться крапка (наприклад: Таблиця 3.1 – перша таблиця третього розділу). Якщо в розділі лише одна таблиця, то її нумерують за загальними правилами.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують симетрично до тексту. Назву і слово "Таблиця" починають з великої літери. Назву не підкреслюють. Між текстом і словом "Таблиця" залишають вільний рядок.

Заголовки граф (рядків) повинні починатися з великих літер, а підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Назва таблиці, заголовки рядків та граф мають бути чіткими, лаконічними, без скорочень. Якщо назви граф повторюються, мають однакові терміни або тотожний зміст, то їх доцільно об'єднати спільним заголовком. У верхніх або бічних заголовках вказують одиниці вимірювання з використанням загальноприйнятих скорочень (т, грн тощо); іноді для них виділяють окрему графу. Спільну для всіх одиницю вимірювання вказують у круглих дужках над таблицею справа. Рядки та графи доцільно нумерувати.

Значення показників у клітинах таблиці по можливості слід округлювати в межах одного і того ж рядка чи графи обов'язково з однаковим ступенем точності. Якщо цифри надто малі, то їх записують 0,0 або 0,00. Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, то його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами "Те ж", а далі – лапками. Ставити лапки замість цифр, знаків, математичних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в будь-якому рядку таблиці не подаються, то в ньому ставиться прочерк. Позначка "X" вказує, що клітина не підлягає заповненню.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без повороту роботи, або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на іншу сторінку. При перенесенні таблиці у правому куті зазначають "Продовження табл. __", (наприклад: Продовження табл. 3.1). З нового рядка вказують нумерацію граф таблиці, далі – продовження таблиці. Таблицю з великою кількістю граф можна поділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки, повто-

рюючи в кожній частині заголовки рядків. Приклад оформлення таблиці наведено у дод. 15.

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові та пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо примітка лише одна, то її не нумерують, а після слова "Примітка" ставлять крапку, якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова "Примітки" ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Формули в роботі нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку.

Номер формули пишуть арабськими цифрами біля правого поля сторінки на рівні відповідної формули в круглих дужках (наприклад: (1.5) – п'ята формула першого розділу). Номер формули дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова "де" без двокрапки.

Якщо рівняння не вміщується в один рядок, то його слід перенести після знаків дорівнює (=), плюс (+), мінус (–), множення (×), чи ділення (/).

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання у тексті, а інші нумерувати не рекомендовано.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами наступне: формули входять до складу речень, як їх рівноправні елементи, тому перед і після формул розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації. Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації:

а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово;

б) цього вимагає побудова тексту, що передує формулі. Розділовими знаками між формулами, які йдуть одна за одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

У разі використання формули у наступному розділі, необхідно робити посилання на номер формули без її повторення (наприк-

лад: "за формулою 3.1 робимо розрахунок ..."), далі проводити розрахунок з використанням конкретних даних. Приклад оформлення формул наведено у дод. 16.

На всі таблиці, ілюстрації та додатки повинні бути посилання у роботі, де вказуються їх номери (наприклад: "див. табл. 2.1"; "на рис. 3.1"; "наведено в дод. Б").

При виконанні дипломної роботи треба робити посилання на джерела, матеріали, які використовувалися в роботі. Такі посилання дають змогу відшукати та перевірити достовірність відомостей про документ, що згадується в дипломній роботі, висвітлюють необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилання подається в квадратних дужках також після використання цитати. У дужках вказується порядковий номер джерела в списку використаних джерел та через кому ставиться номер сторінки (наприклад: [28, с. 151–152], у працях [9–11]).

Список використаної літератури розміщується після висновків. На кожне джерело, наведене у списку, повинне бути посилання в роботі. Літературні джерела необхідно подавати у такій послідовності: 1) закони, нормативні акти та положення державного значення; 2) літературні, наукові джерела та матеріали періодичних видань тощо; 3) видання іноземною мовою (англ., франц., нім. та ін.). Кожен розділ списку укладається в алфавітному порядку з наскрізною нумерацією.

Для кожного джерела вказують прізвище, ініціали автора, повну назву книги, видавництво, рік видання та загальну кількість сторінок. Для статей, що публікуються в періодичних виданнях, зазначають прізвища, ініціали авторів, назву статті, назву журналу або газети, рік видання, номер журналу чи газети, сторінки, на яких надруковано статтю. Приклад оформлення "Списку використаної літератури" наведено у дод. 17.

Наприкінці роботи розміщуються "Додатки". Вони не входять до текстової частини дипломної роботи, а подаються після списку використаних літературних джерел. Перед додатками розміщується сторінка з позначенням ДОДАТКИ. Перелік додатків обговорюється з науковим керівником. Додатки розміщуються у порядку появи посилань на них у тексті дипломної роботи. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки, мати заголовок, надрукований угорі з великої літери симетрично відносно тексту сто-

рінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першою великою друкується слово "Додаток" і велика літера, що має функцію номера. Додатки слід позначати послідовно великими літерами українського алфавіту, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Текст конкретного додатка при необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують в межах кожного додатка. У цьому випадку перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру), крапку та номер розділу, (наприклад: А.2 – другий розділ дод. А).

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумеруються у межах кожного додатка (наприклад: формула (А.2) – друга формула дод. А).

Рекомендації щодо позначень та основних показників, які використовуються в економічних дисциплінах, наведено в дод. 18.

Дипломна робота повинна бути подана у твердій обкладинці, зброшурована типографським способом. На титульній сторінці повинен бути підпис студента-дипломника, керівника роботи та завідуючого кафедрою, який також робить помітку про допуск до захисту.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Тематика дипломних робіт є рекомендованою та уточненою щорічно. Персоніфікація теми дипломної роботи базового підприємства, фірми або організації, на матеріалах якого буде виконуватися дипломна робота, здійснюється за безпосередньою участю наукового керівника дипломного проектування.

1. Організаційно-методичні питання оцінки основних фондів підприємства.

2. Оцінка нематеріальних активів підприємства та розробка напрямків щодо їх поліпшення.

3. Питання амортизації основних фондів і нематеріальних активів.

4. Резерви виробничої потужності підприємств і розробка заходів щодо їх використання.

5. Оборотний капітал базового підприємства і шляхи підвищення ефективності його використання.

6. Методичні питання визначення потреби підприємства в оборотному капіталі.

7. Співвідношення власності і позикового оборотного капіталу та обґрунтування величини заміни власного капіталу позиковим.

8. Рентабельність виробництва і заходи для її підвищення (на прикладі базового підприємства).

9. Прибуток підприємства, механізм його формування, розподілу та основні напрямки підвищення.

10. Обґрунтування рішень щодо підвищення прибутковості підприємства.

11. Показники оцінки економічної ефективності роботи промислового (торгівельного) підприємства і заходи для поліпшення їх динаміки.

12. Матеріаломісткість виробництва і розробка заходів щодо її зниження.

13. Енергомісткість виробництва і розробка заходів щодо її зниження.

14. Обґрунтування заходів щодо ресурсозбереження на підприємстві.

15. Науково-технічний прогрес і його вплив на показники ефективності роботи підприємства.

16. Методичні питання оцінки ефективності інтенсифікації виробництва на інноваційній основі.

17. Визначення шляхів і факторів екстенсивного й інтенсивного розвитку виробництва на підприємстві.

18. Кадри підприємства і заходи для забезпечення їх стабільності.

19. Продуктивність праці і резерви її підвищення на базовому підприємстві.

20. Оцінка рівня зайнятості населення в регіоні і заходи для його підвищення.

21. Оплата праці на промисловому підприємстві і шляхи її удосконалення.

22. Оплата праці працівників невиробничої сфери і шляхи підвищення її стимулюючої ролі.

23. Обґрунтування заходів соціального розвитку трудового колективу підприємства.

24. Напрямки удосконалення мотиваційного механізму на підприємстві.

25. Методичні питання оцінки вартості землі не сільськогосподарського (або сільськогосподарського) призначення.

26. Удосконалення методів та процедур оцінки нерухомості в Україні.

27. Організаційно-економічні питання створення і функціонування підприємств, філій або представництв.

28. Організаційно-економічні питання створення і функціонування холдингової компанії.

29. Реструктуризація підприємств, її зміст та ефективність.

30. Обґрунтування організаційно-економічних заходів щодо санації підприємства.

31. Організаційно-методичні питання ліквідації підприємства.

32. Оренда і лізинг як форми господарювання.

33. Особливості ціноутворення в гуртовій (або роздрібній) торгівлі.

34. Особливості ціноутворення в промисловості (або суднобудуванні).

35. Механізм формування собівартості виробничої продукції та шляхи її зниження.

36. Шляхи підвищення рівня якості продукції на підприємстві.
37. Формування конкурентоспроможності продукції та розробка заходів з її підвищення.
38. Шляхи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
39. Обґрунтування певних інвестиційних проектів на підприємстві.
40. Інноваційна діяльність підприємства та підвищення її ефективності.
41. Розробка та обґрунтування заходів для підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства.
42. Оцінка ризиків діяльності підприємства та шляхи підвищення його економічної безпеки.
43. Напрямки удосконалення стратегічного планування діяльності підприємств.
44. Визначення пріоритетних напрямків діяльності розвитку підприємства.
45. Обґрунтування конкретної стратегії розвитку підприємства.
46. Підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства.
47. Розробка маркетингової стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства.
48. Удосконалення системи збуту продукції на основі маркетингового підходу.
49. Розробка плану маркетингу для виробничого підприємства (або підприємства сфери послуг).
50. Шляхи удосконалення маркетингової діяльності підприємства.
51. Економічні проблеми розвитку малого бізнесу в Україні та шляхи їх вирішення.
52. Планування та реорганізація бізнес-процесів на комерційних (державних) підприємствах.
53. Шляхи удосконалення планування господарської діяльності підприємств.
54. Внутрішньозаводське планування та шляхи його удосконалення.
55. Розробка та обґрунтування бізнес-плану створення нового або розвитку діючого підприємства.

ДОДАТОК 2

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМ. АДМІРАЛА МАКАРОВА

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Зав. кафедрою
економіки та організації
виробництва

"__" _____ 200_р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНЕ ПРОЕКТУВАННЯ

Студент ____ гр. _____

Тема проекту _____

Початкові данні з проекту _____

Перелік питань, що належать до розробки _____

Перелік графічного матеріалу _____

Розділ "Охорона праці" та "Охорона навколишнього середовища" _____

Консультант _____ / _____ /
(прізвище, ім'я та по батькові) (підпис)

Дата видачі завдання
"___"_____200__р.

Дата подання проекту на кафедру
"___"_____200__р.

Керівник _____ / _____ /
(прізвище, ім'я та по батькові) (підпис)

Студент _____ / _____ /
(прізвище, ім'я та по батькові) (підпис)

ДОДАТОК 3

"Затверджую"
Зав. кафедрою

" ____ " _____ 200__ р.

ТИПОВИЙ ГРАФІК виконання дипломної роботи

№ п/п	Етапи виконання дипломної роботи	Денна освіта		Заочна освіта	
		Термін	Тривалість	Термін	Тривалість
1	Вибір теми дипломної роботи	До 1.02	Грудень, січень	До 10.09	Серпень, вересень
2	Визначення наукового керівника та узгодження з ним теми дипломної роботи	До 1.02	Січень	До 15.09	Вересень
3	Складання попереднього плану дипломної роботи, узгодження його з науковим керівником	До 10.02	Десять днів лютого	До 20.09	Двадцять днів вересня
4	Збір статистичної інформації за період проходження переддипломної практики на базовому підприємстві	До 10.03	Шість тижнів	До 1.10	Чотири тижні
5	Вивчення літературних джерел, суспільних реалій, методичних та наукових видань з теми дипломної роботи	До 15.03	Січень, лютий, березень	До 15.10	Серпень, вересень, жовтень
6	Систематизація інформації та складання розгорнутого плану дипломної роботи, затвердження його науковим керівником	До 15.03	П'ять днів березня	До 15.10	П'ятнадцять днів жовтня
7	Розробка теоретичного розділу	До 1.04	Березень	До 1.11	Жовтень
8	Розробка аналітичного розділу	До 15.04	П'ятнадцять днів квітня	До 15.11	П'ятнадцять днів листопада
9	Розробка проектного розділу	До 1.05	П'ятнадцять днів квітня	До 25.11	Десять днів листопада
10	Розробка вступу, висновків та інших розділів	До 10.05	Травень	До 1.12	Листопад

№ п/п	Етапи виконання дипломної роботи	Денна освіта		Заочна освіта	
		Термін	Тривалість	Термін	Тривалість
11	Розробка проекту графічної частини дипломної роботи	До 10.05	Травень	До 1.12	Листопад
12	Завершення рукопису дипломної роботи та ознайомлення з ним наукового керівника	До 10.05	Травень	До 1.12	Листопад
13	Усунення зауважень наукового керівника та повне завершення дипломної роботи	До 4.06	Двадцять чотири дні травня	До 14.12	Чотирнадцять днів грудня
14	Подання та захист завершеної роботи перед кафедральною комісією	До 5.06	Травень	До 15.12	Грудень
15	Подання дипломної роботи рецензенту та отримання рецензії	До 10.06	П'ять днів червня	До 20.12	П'ять днів грудня
16	Захист дипломної роботи перед ДЕК	До 28.06	Приблизно 15–18 днів червня	До 28.12	Приблизно десять днів грудня

*Примітка. Термін виконання та тривалість вказаних вище етапів 1–13 можуть змінюватися.

Науковий керівник _____ / _____ /
(прізвище, ім'я та по батькові) (підпис)

Студент-дипломник _____ / _____ /
(прізвище, ім'я та по батькові) (підпис)

ДОВІДКА

Кафедри економіки та організації виробництва

Студент(ка) гр. _____
виконав(ла) дипломний проєкт на тему: _____

згідно з завданням кафедри і може бути допущений(а) до його захисту на засіданні ДЕК.

Голова кафедрального захисту _____ / _____ /
(прізвище, ім'я та по батькові) (підпис)

Зав. кафедрою _____ / _____ /
(прізвище, ім'я та по батькові) (підпис)

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу студента НУК _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

виконану на тему: _____

Текст рецензії має висвітлювати наступні питання:

1. Стисла характеристика розділів роботи та її позитивні сторони.
2. Засоби вивчення та обробки матеріалу, що застосовувалися.
3. Рівень використання економіко-математичних методів та ЕОМ.
4. Пропозиції, які висловив студент, рівень їх професійного обґрунтування та практичне значення.
5. Основні недоліки та вади роботи.
6. Якість оформлення роботи.
7. Загальний висновок: чи підготовлений студент до самостійної роботи як фахівець.

Наприкінці обґрунтовано пропонується оцінка дипломної роботи за чотирибальною системою: "незадовільно", "задовільно", "добре", "відмінно" та подається висновок про можливість здобувача отримати кваліфікаційний рівень спеціаліст з економіки підприємства.

Рецензент _____ / _____ /
(прізвище, ім'я та по батькові, посада, місце роботи, науковий ступінь, звання) підпис

Підпис _____ завіряю

"__" _____ 200__р.

(підпис)
(МП)

НАПРАВЛЕННЯ НА РЕЦЕНЗІЮ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМ. АДМІРАЛА МАКАРОВА

Рецензенту _____	Дані про рецензента		
	Прізвище, ім'я та по батькові	Місце роботи та посада	Рік народження
	Домашня адреса: Номер телефону: Науковий ступінь та звання:		
Прошу прийняти на рецензування дипломні роботи студентів 1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____ Термін передачі рецензій на кафедру 1. До "_____" _____ 200_ р. 2. До "_____" _____ 200_ р. 3. До "_____" _____ 200_ р. 4. До "_____" _____ 200_ р. 5. До "_____" _____ 200_ р.			

Завідувач кафедри
 "_____" _____ 200_ р.

ДОДАТОК 7

ВІДГУК

на дипломну роботу студента НУК _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

на тему: _____

Дається характеристика проведеного дослідження, його актуальності та значення, якості виконання, оформлення тощо.

Окреслюються творчі досягнення автора і недоліки дослідження, відзначається ставлення студента до роботи, подаються зауваження і побажання наукового керівника.

Робиться висновок відносно можливості допуску виконаної праці до захисту та оцінки, яку вона заслуговує на думку наукового керівника.

Керівник _____ / _____ /
(прізвище та ініціали, вчений ступінь, вчене звання) (підпис)

" ____ " _____ 200__р.

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
ім. адмірала Макарова

Кафедра економіки та організації
виробництва
"Допущений до захисту"
Завідуючий кафедрою

" ____ " _____ 200__р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

На тему: **Особливості формування основних фондів
підприємства та заходи щодо поліпшення їх використання
(за матеріалами ВАТ "Миколаївмеблі")**

Робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня
спеціаліста
за спеціальністю "Економіка підприємства"
за кваліфікацією – "спеціаліст з економіки"

Науковий керівник
дипломної роботи _____ д-р. екон. наук, проф. Парсяк В.Н.
(підпис)

Студент–здобувач _____ Мельник О.О.
(підпис)

Миколаїв – 2007

ДОДАТОК 8

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

ДОДАТОК 9

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	8
1.1. Поняття, функції та принципи заробітної плати.....	9
1.2. Тарифна система та форми заробітної плати.....	17
1.3. Фонд заробітної плати підприємства: особливості формування.....	30
1.4. Державно-правове регулювання заробітної плати.....	36
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ДП "СУДНОБУДІВНИЙ ЗАВОД ІМЕНІ 61 КОМУНАРА".....	44
2.1. Організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства.....	45
2.2. Особливості організації оплати праці на підприємстві	57
2.3. Аналіз чисельності персоналу та обсягу витрат на оплату праці.....	69
2.4. Оцінка факторів зміни розміру фонду оплати праці....	
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ДП "СУДНОБУДІВНИЙ ЗАВОД ІМЕНІ 61 КОМУНАРА"	77
3.1. Удосконалення діючої на підприємстві тарифної системи	78
3.2. Підвищення ефективності організації оплати праці деяких категорій працівників на підприємстві.....	88
3.3. Впровадження нової преміювальної системи на підприємстві	99
3.4. Розрахунок ефективності запропонованих заходів.....	103
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ.....	107
4.1. Аналіз небезпечних та шкідливих факторів, що впливають на працівників відділу праці та заробітної плати на	

ДП "Суднобудівний завод імені 61 комунара".....	108
4.2. Розробка заходів із забезпечення сприятливих умов праці при роботі з персональним комп'ютером.....	119
4.3. Розрахунок системи освітлення у відділі праці та заробітної плати.....	122
РОЗДІЛ 5. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	124
5.1. Аналіз основних джерел забруднення навколишнього середовища на ДП "Суднобудівний завод імені 61 комуна- ра".....	125
5.2. Розрахунок оплати за забруднення навколишнього сере- довища підприємством.....	131
ВИСНОВКИ	134
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	137
ДОДАТКИ	140

ПРИБЛИЗНИЙ ЗМІСТ ВСТУПУ
до теми "Методичні питання оцінки вартості землі не-
сільськогосподарського призначення в населених пунктах"

ВСТУП

Події останніх двох років – чинність Цивільного кодексу, прийняття Закону про оцінку земель, створення саморегульованих організацій оцінювачів земельних ділянок – розбудили активний інтерес до земельнооцінної діяльності. У більшості склалося уявлення про те, що нарешті для незалежних оцінювачів прийшов час, коли можна і потрібно серйозно зайнятися оцінкою землі і знайти своє місце на ринку цих послуг, адже ще небагато і зародиться власне ринок землі. Стрімко відбувається становлення ринку нерухомості (у тому числі і ринку землі) в містах України. Але питання методики та порядку проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок населених пунктів законодавчо відрегульовані зовсім недавно та мають багато недоліків. В світлі цього *тема* даної дипломної роботи "Методичні питання оцінки вартості землі несільськогосподарського використання в населених пунктах" є досить актуальною.

Метою роботи є аналіз сучасних методик нормативної та експертної грошової оцінки землі, а також деякі пропозиції щодо її вдосконалення. Тому при написанні роботи поставлено такі *завдання*:

- розкрити сутність та призначення різних видів оцінки землі в Україні;
- розкрити відмінності між нормативною та експертною грошовими оцінками землі;
- зробити огляд нормативної бази оцінки землі;
- відобразити методику проведення нормативної грошової оцінки землі;
- відобразити методи проведення експертної грошової оцінки землі;
- охарактеризувати стан сучасного ринку землі в Україні та м. Миколаєві;
- проаналізувати проведення нормативної та експертної гро-

шових оцінок землі на прикладі базового підприємства – ТОВ "Форкіс";

- навести пропозиції щодо методики та організації проведення оцінки землі;

- розглянути стан охорони праці на ТОВ "Форкіс", провести аналіз шкідливих факторів та запропонувати пропозиції щодо нейтралізації їх впливу;

- проаналізувати можливі джерела забруднення навколишнього середовища на ТОВ "Форкіс", навести можливості їх усунення та розрахувати розмір плати за забруднення навколишнього природного середовища.

Об'єктом дослідження дипломної роботи виступає методика проведення нормативної та експертної грошових оцінок землі в населених пунктах.

Предметом дослідження є особливості використання цієї методики в Україні та в м. Миколаєві.

У першому розділі даної роботи зроблено огляд законодавства України щодо оцінки землі, висвітлено сутність і значення цього поняття, зроблено порівняння нормативної та експертної грошових оцінок землі, описано методики проведення цих напрямків оцінки. Також оглянуто стан ринку землі несільськогосподарського призначення в Україні та в Миколаєві.

В другому розділі подано характеристику консалтингової фірми "Форкіс", одним з напрямків діяльності якої є оцінка земельних ділянок. Розглянуто організаційну структуру фірми, проведено економічний аналіз показників її діяльності. Далі наведено приклади нормативної та експертної грошових оцінок земельної ділянки.

В третьому розділі запропоновано пропозиції до методики проведення експертної оцінки землі, зокрема відносно покращення використання методичного підходу капіталізації земельної ділянки. Також в цьому розділі наведено пропозиції щодо впровадження інформаційних технологій в землеоцінній діяльності. Подано розрахунок ефективності цього заходу.

В четвертому розділі подано характеристику та аналіз потенційно шкідливих виробничих факторів у відділі оцінки фірми "Форкіс" та наведено пропозиції щодо їх нейтралізації. Зроблено розрахунок освітлення приміщення відділу.

В останньому, п'ятому, розділі проаналізовано вплив автотран-

спорту на навколишнє природне середовище, наведено шляхи зменшення такого впливу. Проведено розрахунок збору за забруднення навколишнього середовища автомобілем фірми.

Під час написання цієї роботи було опрацьовано нормативні та літературні джерела, в яких висвітлюються питання землеоцінної діяльності. Серед літературних джерел можна виділити наукове видання "Методичні основи грошової оцінки земель в Україні", під авторством Дехтяренка Ю.Ф., Лихогруди М.Г., Манцевича Ю.М., Палехи Ю.М. Досить багато видань та статей, присвячених темі оцінки міських земель, авторів О.І. Драпіковського та І.Б. Іванової. Статті, що стосуються теми оцінки землі, можна знайти в журналах "Ринок землі", "Землевпорядний вісник", "Вісник оцінки", "Приватизація землі: закон, практика, проблеми", "Державний інформаційний бюлетень про приватизацію".

Структура дипломної роботи обумовлена послідовністю розв'язання поставлених завдань та включає в себе вступ, п'ять розділів, висновки, список використаної літератури та додатки. Загальний обсяг роботи 124 аркуша, дана робота містить 15 таблиць, 9 рисунків і 5 додатків. Список використаної літератури налічує 42 джерела.

ПРИБЛИЗНИЙ ЗМІСТ ВИСНОВКІВ

до теми "Продуктивність праці і резерви її підвищення на промисловому підприємстві"

ВИСНОВКИ

Проведені при виконанні дипломної роботи дослідження дають змогу зробити наступні висновки.

Досягнення високих темпів росту продуктивності праці в промисловості – одне з найважливіших завдань розвитку ринкової економіки і невідмінна умова неухильного підвищення матеріального добробуту працівників. Ріст продуктивності праці – головний фактор підвищення ефективності суспільного виробництва.

Продуктивність праці – показник плідної доцільної діяльності людей, вимірюваний кількістю продукції, виробленої в одиницю робочого часу. Чим більше виробляється продукції в одиницю часу, тим менше витрачається праці на одиницю продукції, тим менше трудомісткість продукції, обчислена в людино-годинах.

Підвищення продуктивної сили праці ми розуміємо як загальну зміну в процесі праці, що скорочує робочий час, суспільно необхідний для виробництва даного товару, так, що менша кількість праці здобуває здатність зробити більшу кількість споживчої вартості.

Якісний аналіз напрямків зміни показників продуктивності праці дозволяє судити про те, наскільки ефективний той або інший результат економічних процесів. Так, вважається вигідним ріст продуктивності праці і фондівіддачі при зниженні матеріалоємності продукції. Якщо ж економічні процеси впроваджуються ростом продуктивності праці, матеріалоємності і зниженням фондівіддачі, то така зміна вважається неефективною.

Вимірювання продуктивності праці за витратами живої праці необхідне в силу наступних обставин:

1) досить точний облік витрат праці в одиницях робочого часу на підприємствах і окремих ділянках виробництва в даний час неможливий, бо засоби виробництва враховуються лише в грошовому еквіваленті;

2) тільки жива праця має продуктивну силу і лише конкретна праця створює споживчу вартість; праця ж, упредметнена в засо-

бах виробництва, пасивно переходить з однієї споживчої вартості в іншу, хоча її економія має велике значення для росту продуктивності суспільної праці;

3) незважаючи на істотні відмінності щодо рівня продуктивності праці при вимірюванні її з урахуванням або без урахування праці, темпи росту продуктивності суспільної й індивідуальної праці порівняно близькі.

Результати проведеного аналізу свідчать про те, що обсяг виробництва в 2005 році збільшився в 2,96 разів, у відношенні до 2003 року, і складає 194738,3 тис. грн.

Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу в 2003 році складає 4613 осіб, але в 2004 році цей показник зменшився і складав у відсотках до 2003 року 96 %, а в 2005 році – 79 %, що в натуральному вираженні дорівнює відповідно 165 осіб та 953 особи. Тобто відбувалося значне звільнення робітників протягом 2003–2005 років.

У 2005 році робітники відпрацювали 6610863 люд.-год, що на 2 % менше ніж у 2003 році та на 18 % – ніж у 2004 році.

Праця одного робітника за 2003 рік складає 14,28 тис. грн на одну особу. Але вже у 2004 році цей показник збільшився у відношенні до 2003 року майже в 1,5 рази і складав 37,13 тис. грн на одну особу, а у 2005 – в 3,73 рази (53,21 тис.грн на одну особу. Відповідно збільшився й виробіток робітника за годину: в 2005 році він складав 0,029 тис. грн /1год, що в 1,44 рази більше ніж у 2004 та в 3,01 рази – ніж у 2003 році.

Як свідчать проведені розрахунки, всі досліджувані фактори позитивно вплинули на динаміку продуктивності праці працівників ВАТ "Дамен Шіпярде Океан". За рахунок зростання відпрацьованого одним робітником часу річний виробіток у 2005 збільшився на 0,0053 тис. грн у порівнянні з 2004 роком. Найбільш впливовим фактором стало зменшення чисельності робітників при збільшенні обсягу виробництва, яке спричинило збільшення річного виробітку працівника ВАТ "Дамен Шіпярде Океан" на 9,43 тис. грн.

Таким чином, продуктивність праці в цілому по підприємству зростає, але є резерви її збільшення за рахунок більш інтенсивного використання кількості відпрацьованих одним робітником днів та тривалості робочого дня.

Темпи приросту продуктивності праці перевищують темпи приросту середньої заробітної плати. У 2004 році у відношенні

до 2003 року приріст середньої зарплати на 1 % приросту продуктивності праці складає 0,4 %. У 2005 році приріст середньої зарплати на 1 % приросту продуктивності праці складає у відношенні до 2003 року – 0,39 % , а до 2004 року – 0,62 %.

Ріст продуктивності праці на ВАТ "Дамен Шіпярдс Океан" залежить від сукупності багатьох факторів і умов – сукупності виробничо-технічних, організаційних, соціально-економічних і природних умов, що визначають результативність витрат живої праці в сфері матеріального виробництва.

Значна кількість робітників на ВАТ "Дамен Шіпярдс Океан" зайнята ручною працею на операціях з технічного контролю якості продукції та на вантажно-розвантажувальних і складських операціях. Це обумовлено значним розривом між ступенем механізації основних і допоміжних робіт (у допоміжному виробництві рівень механізації робіт нижче в 2,5 рази).

Цільова комплексна програма повинна передбачати скорочення чисельності зайнятих ручною працею робітників на ВАТ "Дамен Шіпярдс Океан". Виконання цих завдань пов'язано з підвищенням ефективності праці на основі впровадження у виробництво останніх досягнень науки і техніки. Цілеспрямована робота з найшвидшого впровадження на ВАТ "Дамен Шіпярдс Океан" нових високопродуктивних машин і механізмів, прогресивних технологій і матеріалів, методів організації і керування виробництвом дозволяє різко підвищити рівень автоматизації і механізації праці в основному й допоміжному виробництвах та покращити її продуктивність.

Оцінюючи стан організації праці на ВАТ "Дамен Шіпярдс Океан", слід зазначити зниження цілого ряду показників: майже щорічно зменшуються показники загальної ефективності заходів наукової організації праці, відносна економія чисельності працівників і деякі інші. Дуже різко знижується ефективність заходів щодо впровадження багатOVERстатного і багато агрегатного обслуговування, що в умовах дефіциту висококваліфікованої робочої сили і зниження фондівіддачі не можна нічим виправдати.

З метою подальшого зростання продуктивності праці на ВАТ "Дамен Шіпярдс Океан" пропонується впровадити ряд техніко-технологічних та організаційних заходів, які, як видно з розрахунків, призведуть до підвищення показника, а саме: виготовити механізовані стелажі для зберігання та видачі штампів в корпусо-

обробному цеху та впровадити нову лінію теплового різання сталі замість старої, малопродуктивної; зменшити стапельний період будування судна; застосовувати уніфіковані деталі в корпусо-складальних цехах, які виготовлені методом штампування; впровадити контейнерну комплектацію деталей в групі корпусних цехів; впровадити модернізовану техніку для дробеметного очищення профілю в корпусообробних цехах; вдосконалити бригадну форму організації праці; ввести двозмінний робочий день в стапельних цехах; організувати курси підвищення кваліфікації.

Для подальшого удосконалення організації праці необхідно в першу чергу вирішити наступні питання: покращить систему стимулювання праці, щоб вона спонукала кожного учасника виробництва шукати й ефективно використовувати всі засоби і резерви максимально можливого підвищення якості роботи й ефективності виробництва в цілому. Тоді і раціональна організація праці буде розглядатися усіма як найважливіший засіб підвищення ефективності праці і росту особистих трудових доходів.

Для посилення матеріальної і моральної зацікавленості робітників та службовців в удосконаленні організації праці, виробництва і керування доцільно підвищити роль раціоналізаторських пропозицій у сфері організації праці, поширивши на них положення про авторство і винагороду за раціоналізаторські пропозиції в області технічних удосконалень.

**ЗРАЗОК ЗАПОВНЕННЯ ОСНОВНОГО НАДПИСУ
ТЕКСТОВОГО ДОКУМЕНТА ПЕРШИХ СТОРІНОК
РОЗДІЛІВ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Заповнення титульної сторінки розділу

					34ДР.7.050107.5411.10.ПЗ01			
Зм.	Арк.	№ документа	Підпис	Дата	ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	Лист	Аркуш	Аркушів
Студент		Іванов І.М.					6	30
Консульт.								
Керівник		Сфімова Г.В.				НУК ім. адмірала Макарова		
Зав. каф.		Гурченко О.П.						

Позначення текстового документа наступні: 34ДР.7.050107.5411.06.ПЗ01, де 34 – код кафедри економіки та організації виробництва, на якій виконана дипломна робота; ДР – дипломна робота; 7.050107 – спеціальність; 5411 – номер академічної групи (студент заочного відділення до номера групи додає велику літеру З, наприклад: 6411З); 10 – номер студента за журналом групи; ПЗ – пояснювальна записка; 01 – номер розділу.

Букви та цифри виконуються без нахилу. Коли вказують рядковий номер за журналом, що складається з однієї цифри, додають нуль (наприклад: 01; 09). При заповненні даної графі використовують шрифт 14.

У другій графі вказується назва розділу дипломної роботи (ця назва повинна відповідати назві розділу, який вказаний у завданні та в змісті роботи).

Рамка оформлюється згідно з існуючими стандартами.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТОРІНКИ ТЕКСТУ

РОЗДІЛ 1

СУТНІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Синергетичний підхід до стратегії розвитку підприємства

В науковій літературі часто зустрічаються такі терміни, як "розвиток системи" та "еволюція системи". Проаналізуємо, що мають на увазі вчені під цими термінами.

Спочатку зупинимось на терміні "розвиток". С.І. Ожегов під розвитком розуміє "процес закономірної зміни, переходу з одного стану в інший, більш досконалий, перехід від старого якісного стану до нового, від простого до складного, від нижчого до вищого" [18, с. 643]. Є.М. Коротков розглядає розвиток як "сукупність змін, що ведуть до появи нової якості і зміцнення життєвості системи, її здатність чинити опір руйнівним силам зовнішнього середовища" [16, с. 296]. На думку Ю.С. Маслеченкова, "розвиток – перехід від одного якісного стану до іншого" [25, с. 419]. В.А. Забродський і М.О.Кизим вважають, що "розвиток економіко-виробничих систем – це процес переходу економіко-виробничої системи у новий, більш якісний, стан за рахунок нагромадження кількісного потенціалу, зміни й ускладнення структури і складу, в результаті чого підвищується її здатність чинити опір руйнівному впливу зовнішнього середовища та ефективність функціонування" [9, с. 6].

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ РИСУНКІВ

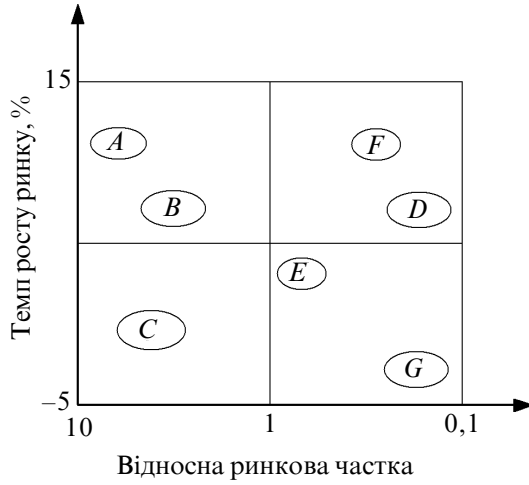

Рис. 2.4. Конкурентні позиції стратегічних господарських підрозділів ВАТ "Автосервіс"

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ

Таблиця 2.1

Доходи ПП "Авто-Юг" від основних видів послуг

Види послуг	Доход, тис. грн				Відхилення		
	2004 рік		2005 рік		абсолютні	темпу приросту, %	структурні
	тис. грн	%	тис. грн	%			
1	2	3	4	5	6	7	8
Пасажи́рські перевезення юридичним особам	1489,90	47,95	1756,30	43,85	266,40	17,88	-4,10

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Пасажи́рські перевезення фізичним особам	517,80	16,66	619,30	15,46	101,50	19,60	-1,20
Митно-брокерські	291,65	9,39	275,60	6,88	-16,05	-5,50	-2,50
Транспортно-експедиційні послуги	807,95	26,00	1353,90	33,80	545,95	67,57	7,80
Разом	3107,30	100,00	4005,10	100,00	897,80	28,89	—

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ФОРМУЛ

Визначення частки приросту продукції за рахунок інтенсифікації виробництва здійснюється за такою формулою:

$$D_{\text{інт}} = 100 \cdot \left(1 - \frac{\Delta P_{\text{п}}}{\Delta V_{\text{п}}} \right), \quad (1.4)$$

де $D_{\text{інт}}$ – частка приросту обсягу продукції, обумовлена інтенсифікацією виробництва;

$\Delta P_{\text{п}}$ – приріст застосовуваних ресурсів за визначений період (розрахунковий рік), %;

$\Delta V_{\text{п}}$ – приріст обсягу виробництва продукції за той же період (рік), %.

**ВРАЗИКИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ**

1. Посилання на законодавчі акти

Господарський кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – С. 462.

Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" № 959–ХІІ, із змінами та доповненнями на 1 жовтня 2002 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2002. – № 2. – С. 5–39.

2. Посилання на книгу

а) за прізвищем автора:

Бек В.Л. Теорія статистики: Курс лекцій: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2002. – 288 с.

Марцин В.С. Економіка торгівлі: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 402 с.

Block S.B., Hirt G.A, Foundations of Financial Management. – 6th ed. – Boston: Irwin, 1992. – 700 p.

б) за назвою:

Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2004. – 528 с.

3. Посилання на багатотомні видання

Основи економічної теорії: Підручник: У 2 кн. / Ю.В. Ніколаєнко, М.М. Діденко, А.В. Шегда та ін. – К.: Наук. думка, 1994. – Кн. 2. – 345 с.

Управление. Системы и ситуационный анализ управленческих функций: В 2 т. / Г. Кунц и др. – М: Прогресс, 1981. – Т. 2. – 892 с.

4. Посилання на статті

а) із книг, збірників, документів, хрестоматій:

Как читать балансовый отчет // Международная организация труда: Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1992. – 208 с.

Арапонов М.В. Информационная среда фундаментальной науки и новые информационные технологии // Системные исследования. Методологические проблемы: Ежегодник 1988. – М.: Наука, 1989. – С. 27–46.

б) із журналів:

Бень Т. Методи визначення економічної ефективності інвести-

цій: порівняльний аналіз // Економіка України. – 2006. – № 6. – С. 41–46.

в) із газет:

Рябошапка С. Между банкротством и тенью: Пятилетний опыт взаимодействия бюджета с экономикой // Зеркало недели. – 2000. – 8 окт. – С. 9.

г) із зібрання творів:

Григор'єв Є.М. Підприємництво в Україні та його державна підтримка // Наукові праці: В 2 т. – Миколаїв: МФ НаУКМА, 1999. – Т. 2. – С. 77–82.

Рабинович А. Економічні проблеми сучасності: У 12 т. – Л.: Веселка, 1993. – Т. 10. – 230 с.

5. Посилання на автореферати дисертацій

Чорнобривий І.С. Моделювання економічної політики на регіональному рівні та прогнозування наслідків прийняття структурних рішень: Автореф. дис....канд. екон. наук. – К.: НАН України. Інститут економіки, 1997. – 20 с.

Порядок укладання списку літератури такий:

1. Конституція України, Закони України.
2. Укази Президента України, постанови і декрети Кабінету Міністрів України.
3. Монографії, збірки наукових праць, посібники, підручники, журнальні та газетні статті, автореферати тощо.
4. Видання іноземною мовою.

ДОДАТОК 18

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОЗНАЧЕНЬ ТА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ЕКОНОМІЧНИХ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ДИСЦИПЛІНАХ

Найменування показників	Позначення
1. Засоби праці	
1.1. Розмір партії, шт., од.:	n
деталей, виробів	$n_{\text{д}}, n_{\text{в}}$
транспортної партії деталей	$n_{\text{тр}}$
оптимальний розмір партії деталей	$n_{\text{опт}}$
1.2. Ресурси матеріалів, шт., т, шт. /рік, т/рік:	g, G
норма витрат матеріалу	$g_{\text{н}}$
маса заготовки	$g_{\text{з}}$
маса деталі після обробки (виробу)	$g_{\text{в}}$
маса відходів матеріалу	$g_{\text{відх}}$
загальні потреби в матеріальних ресурсах	G
витрати матеріалу	$G_{\text{в}}$
обсяг постачання матеріалу	$G_{\text{п}}$
залишок матеріалу на початок та кінець запланованого періоду	$G_{\text{з.п}}, G_{\text{з.к}}$
1.3. Габаритні розміри деталі (виробу), мм, м:	L, D, S, V
довжина оброблюваної поверхні	L
діаметр оброблюваної поверхні	D
площа оброблюваної поверхні	$S_{\text{п}}$
габарити виробу (за площею)	S
об'єм деталі	V
об'єм виробу габаритний	$V_{\text{в}}$
1.4. Заділи деталей, шт.:	Z
міжопераційний	$Z_{\text{мо}}$
компенсаційний	$Z_{\text{к}}$
технологічний	$Z_{\text{т}}$
транспортний	$Z_{\text{тр}}$
резервний (страховий)	$Z_{\text{р.з}}, Z_{\text{ст.з}}$
1.5. Оборотні фонди та оборотні засоби, грн:	Φ

Продовж. дод. 18

Найменування показників	Позначення
фонди	$\Phi_{об}$
засоби	$\Phi_{об.з}$
середньорічний залишок нормованих оборотних засобів	$\Phi_{об.з.з}$
потреба в оборотних засобах	$\Phi_{об.з.п}$
оборотні засоби в незавершеному виробництві	$\Phi_{об.з.н.в}$
2. Засоби виробництва	
2.1. Обладнання (машини, обчислювальна техніка), транспортні засоби, робочі місця, од.:	W
кількість обладнання	W
кількість транспортних засобів	$W_{тр}$
число робочих місць	$W_{р.м}$
норма обслуговування одним працівником	$W_{н.п}$
кількість паралельно працюючих верстатів	$W_{пар}$
потреба в обладнанні (розрахункова, прийнята)	$W_{р}, W_{пр}$
2.2. Кількість інструментів, засобів та іншого оснащення, шт., од., грн:	h
кількість інструменту	h_i
також у переоснащуванні, ремонті	$h_{пер}, h_{р}$
кількість пристроїв та іншого оснащення	$h_{п}, h_{осн}$
потреба в інструменті	$h_{i.п}$
запас інструменту	$h_{з.і}$
експлуатаційний фонд інструменту	$h_{i.е}$
потреба в пристосовуванні та інших видах оснастки (розрахункова, прийнята)	$h_{п.р}, h_{п.пр}$
2.3. Габаритні розміри обладнання, мм, м:	L, S, V
довжина конвеєра	$L_{к}$
крок конвеєра	$L_{к.к}$
виробнича площа (площа в плані), зайнята обладнанням	$S_{обп}$
виробнича площа ділянки, цеху	$S_{діл}, S_{ц}$
об'єм приміщення, ділянки, цеху	$V_{діл}, V_{ц}$
2.4. Виробничі фонди, грн:	$\Phi_{в}$
середньорічна вартість основних виробничих фондів та нормованих оборотних засобів	$\Phi_{в.с.в}$
середньорічна вартість основних виробничих фондів	$\Phi_{в.осн}$
фондовіддача, фондомісткість, фондоозброєність	$\Phi_{в.в}, \Phi_{в.м}, \Phi_{в.озб}$

Продовж. дод. 18

Найменування показників	Позначення
3. Праця	
3.1. Норми часу, хв/опер., хв/шт., хв/дет., хв/вир.:	t
штучно-калькуляційного на операцію	$t_{шк}$
штучного на операцію	$t_{шт}$
оперативного на операцію	$t_{о.о}$
підготовчо-заключного	$t_{пз}$
машинного на операцію	$t_{м}$
основного на операцію	$t_{осн}$
допоміжного на операцію	$t_{д}$
ручного в операції	$t_{р}$
машинно-ручного в операції	$t_{мр}$
на обслуговування робочого місця	$t_{об}$
на відпочинок та природні потреби	$t_{відп}$
на виготовлення деталі, виробу	$t_{дет}, t_{в}$
на виготовлення дослідного виробу	$t_{в.досл}$
на виготовлення продукції	$t_{пр}$
на складальні роботи	$t_{скл}$
на етап технічної підготовки виробництва	$t_{т.п}$
3.2. Чисельність працівників, чол.:	P
промислово-виробничого персоналу (ПВП)	$P_{пв.п}$
робітників	$P_{р}$
основних робітників	$P_{осн}$
допоміжних робітників	$P_{д}$
робітників-сумісників, погодинних	$P_{рс}, P_{пг}$
інженерно-технічних працівників	$P_{іт.п}$
явочний склад	$P_{я.с}$
списочний склад	$P_{с.с}$
3.3. Продуктивність праці, шт./чол., грн/чол.:	q
одного працівника ПВП	$q_{пвп}$
одного основного працівника	$q_{осн}$
3.4 Заробітна платня, грн/год, грн/шт., грн/чол.:	L
тарифна ставка	$L_{т}$
розцінка	$L_{роз}$
основна заробітна платня виробничих працівників	$L_{осн}$
додаткова заробітна платня виробничих працівників	$L_{д}$

Продовж. дод. 18

Найменування показників	Позначення
відрахування на соціальне страхування	$L_{\text{стр}}$
фонд заробітної платні	$L_{\text{ф}}$
фонд тарифної заробітної платні	$L_{\text{ф.т}}$
фонд прямої заробітної платні	$L_{\text{ф.пр}}$
фонд годинної заробітної платні	$L_{\text{ф.год}}$
фонд добової заробітної платні	$L_{\text{ф.доб}}$
фонд місячної (річної) заробітної платні	$L_{\text{ф.м}}, L_{\text{ф.р}}$
середня заробітна платня	$L_{\text{сер}}$
норматив приросту фонду заробітної платні ПВП за кожен відсоток приросту чистої (нормативної) продукції	$L_{\text{ф.н}}$
4. Організаційно-технічні умови	
4.1. Цикл, год, доба, рік:	T
виробничий цикл будь-якого процесу	$T_{\text{п}}$
технологічний цикл будь-якого процесу	$T_{\text{ц.т}}$
тривалість зміни	$T_{\text{зм}}$
тривалість планового (звітнього) періоду	$T_{\text{пл}}, T_{\text{зв}}$
тривалість стадії (етапу) підготовки виробництва	$T_{\text{т.п}}$
цикл багатоверстатної роботи	$T_{\text{бвс}}$
міжремонтний цикл	$T_{\text{ц.мр}}$
міжремонтний період	$T_{\text{мр}}$
міжоглядовий період	$T_{\text{мо}}$
період між наступними поставками матеріалів	$T_{\text{п.м}}$
термін служби оснащення (стійкість)	$T_{\text{ст}}$
операційний цикл обробки партії деталей	$T_{\text{ц.о}}$
міжопераційний час на партію	$T_{\text{моп}}$
час випередження	$T_{\text{вип}}$
тривалість простою	$T_{\text{пр}}$
тривалість перерви	$T_{\text{пер}}$
термін служби до списання (експлуатація)	$T_{\text{ек}}$
тривалість обігу оборотних засобів	$T_{\text{об}}$
термін виконання подій (ранній, пізній)	$T_{\text{р}}, T_{\text{п}}$
тривалість критичного шляху	$T_{\text{кр}}$
резерв часу i -ї події	$T_{\text{рез.}i}$
повний резерв часу шляху	$T_{\text{рез.ш}}$
повний резерв часу роботи	$T_{\text{рез.р}}$
вільний резерв	$T_{\text{рез.в}}$
4.2. Фонд часу, год, доба, год/рік, доба/рік:	F, f

Продовж. дод. 18

Найменування показників	Позначення
календарний	F_k
номінальний	F_n
дійсний (ефективний) роботи одиниці обладнання	F_d
корисний одного працівника	F_{π}
втрати часу роботи обладнання (простої, ремонти)	$f_v, f_{\text{пр}}, f_p$
кількість робочих днів у плановому періоді	$F_{\text{р.д}}$
кількість робочих змін на добу	$f_{\text{зм}}$
4.3. Показники роботи поточної лінії, хв/шт.:	r
такт роботи	r_t
ритм роботи	r_p
4.4. Ремонт обладнання, од.:	R, d
група ремонтної складності обладнання	R
кількість ремонтів середніх	d_c
кількість ремонтів малих	d_m
кількість оглядів	$d_{\text{огл}}$
кількість планових ремонтів за період	d_{π}
5. Продукція	
5.1. Обсяг виробництва продукції, шт./рік, грн, грн/рік:	N, Q, H
в натуральному виразі	N
продукції, що виробляється у вартісному виразі	Q
продукції, що реалізується	Q_p
товарної продукції	Q_t
валової продукції	Q_v
нормативної чистої продукції	$Q_{\text{н.ч}}$
чистої продукції	$Q_{\text{ч}}$
залишок нереалізованої продукції на початок (кінець) запланованого періоду	$Q_{\text{з.п}}, Q_{\text{з.к}}$
зміни обсягу виробництва продукції за рахунок росту продуктивності праці	Q_q
зміни обсягу виробництва продукції за рахунок зміни чисельності ПВП	q_p
залишок незавершеного виробництва на початок та кінець року	H_p, H_k
зміна залишків незавершеного виробництва	H
5.2. Виробнича потужність, шт./рік, грн/рік:	P

Продовж. дод. 18

Найменування показників	Позначення
підприємства (цеху, ділянки)	$P_{ц}, P_{д}$
на початок та кінець періоду	$P_{п}, P_{к}$
середньорічна	$P_{р}$
вхідна	$P_{вх}$
вихідна	$P_{вих}$
5.3. Собівартість продукції (поточні витрати), грн/од., грн/рік, грн:	S, s
одиниці продукції	$S_{од}$
річного випуску продукції	$S_{р}$
технологічна	$S_{т}$
товарної продукції	$S_{тов}$
виробнича	$S_{вир}$
цехова	$S_{ц}$
5.4. Ціна, грн/од.:	$Ц, ц$
гуртова	$Ц_{в, гурт}$
планово-заготовча	$Ц_{пз}$
роздрібна	$Ц_{р}$
лімітна	$Ц_{л}$
гуртова вагової одиниці матеріалу	$Ц_{м}$
гуртова відходів	$Ц_{відх}$
гуртова обладнання	$Ц_{обл}$
гуртова інструменту	$Ц_{і}$
гуртова пристосування та інших видів оснастки	$Ц_{п}$
5.5. Витрати, грн:	ϕ
на одну гривню товарної продукції	$\phi_{в}$
матеріальні витрати на одну гривню товарної продукції	$\phi_{м}$
6. Загальноєкономічні показники	
6.1. Показники ефективності, грн/рік, грн/період, роки:	$Д, Е, Т, С$
національний дохід	$Д$
норматив загальної абсолютної ефективності	$Е_{а}$
норма народногосподарської ефективності додаткових капіталовкладень	$Е_{н,н}$
норма госпрозрахункової ефективності додаткових капіталовкладень	$Е_{н,г}$
розрахункова народногосподарська економічна ефективність додаткових капіталовкладень	$Е_{н,р}$

Продовж. дод. 18

Найменування показників	Позначення
госпрозрахункова ефективність додаткових капіталовкладень	$E_{г.е}$
нормативний строк окупності додаткових капіталовкладень	T_n
розрахунковий строк окупності додаткових капіталовкладень	T_p
приведені витрати	C
приведені народногосподарські витрати	C_n
приведені госпрозрахункові витрати	C_r
економічний ефект (потенційний)	$E_{пот}$
річний економічний ефект	E_p
6.2. Прибуток, грн:	P
виробу	P_v
від реалізації товарної продукції	$P_{т.р}$
від позареалізаційних операцій	$P_{пр}$
від іншої реалізації	$P_{i.p}$
вільний залишок прибутку	$P_{в.з}$
чистий прибуток	$P_{ч}$
балансовий прибуток	P_b
від реалізації продукції	P_p
розрахунковий	$P_{роз}$
зміна прибутку за рахунок зміни обсягу виробництва	$P_{з.о}$
зміна прибутку за рахунок зміни цін	$P_{ц}$
зміна прибутку за рахунок зміни собівартості	P_c
зміна прибутку за рахунок зміни структури продукції	$P_{стр}$
6.3. Рентабельність, %:	R
виробу (продукції)	R_v
виробництва загальна	$R_{заг}$
виробництва розрахункова	$R_{роз}$
зміни рентабельності за рахунок зміни вартості основних виробничих фондів і нормованих оборотних засобів	$R_{ф}$
зміни рентабельності за рахунок зміни прибутку	$R_{п}$
6.4. Капітальні вкладення, грн:	K
пов'язані з випуском нової техніки	K_v
в експлуатацію нової техніки	K_e
додаткові	K

Продовж. дод. 18

Найменування показників	Позначення
в суміжні виробництва	$K_{\text{сум}}$
сполучені	$K_{\text{спол}}$
в супутні галузі	$K_{\text{супут}}$
витрати на НДР	$K_{\text{ндр}}$
виробничі витрати	$K_{\text{вир}}$
вивільнені	$K_{\text{вив}}$
в обладнання	$K_{\text{обл}}$
в технологічне обладнання	$K_{\text{т.обл}}$
в підйомно-транспортне обладнання	$K_{\text{обл.тр}}$
в засоби контролю та управління	$K_{\text{з.у}}$
в енергетичне обладнання	$K_{\text{обл.е}}$
в оснащення	$K_{\text{осн}}$
у виробничий та господарський інвентар	$K_{\text{інв}}$
в будівлі	$K_{\text{буд}}$
в запаси матеріалів, палива та покупних напівфабрикатів	$K_{\text{м}}$
в незавершене виробництво	$K_{\text{нз.в}}$
в оборотні засоби	$K_{\text{об.з}}$
в основні фонди та оборотні засоби підприємства в гос- прозрахункових умовах	$K_{\text{г}}$
в заділи деталей	$K_{\text{з.д}}$
витрати на засвоєння виробництва	$K_{\text{засв}}$
витрати на модернізацію обладнання	$K_{\text{мод}}$
у витрати майбутніх періодів	$K_{\text{м.пер}}$
розмір банківського кредиту	$K_{\text{б.к}}$
розмір погашення банківського кредиту	$K_{\text{б.к.п}}$
кошторисна вартість об'єкта	$K_{\text{кошт}}$
асигнування з бюджету	$K_{\text{бюд}}$
7. Найбільш вживані у дисциплінах показники-коефіцієнти:	
коефіцієнто-машино-година (в калькуляції собівартості)	$K_{\text{мг}}$
що враховує транспортно-заготовчі витрати	$K_{\text{тз}}$
що враховує додаткову зарплатню	$K_{\text{д.з}}$
що враховує відрахування на соціальне страхування	$K_{\text{стр}}$
рентабельності продукції	$K_{\text{р.п}}$
рентабельності виробу	$K_{\text{р.в}}$
коефіцієнти (відсотки середньоцехових, загальнозавод- ських, зовнішньовиробничих) витрат	$K_{\text{ц}}, K_{\text{зз}}, K_{\text{зв}}$
приведення різномісних витрат	$K_{\text{пр}}$
серійності	$K_{\text{сер}}$

Продовж. дод. 18

Найменування показників	Позначення
часткової участі	$K_{\text{част}}$
завантаження обладнання (площ)	$K_{з.о.}, K_{з.п.}$
використання виробничої потужності	$K_{в.п.}$
вибірковості контролю	$K_{в.к.}$
браку	$K_{бр.}$
використання матеріалів	$K_{в.м.}$
конструктивної наступності	$K_{к.наст.}$
стандартизації	$K_{ст.}$
уніфікації	$K_{ун.}$
спеціалізації	$K_{сп.}$
підготовчо-заключного часу	$K_{пз.}$
часу технічного обслуговування робочого місця	$K_{об.т.}$
часу організаційного обслуговування робочого місця	$K_{орг.об.}$
часу на природні потреби та відпочинок	$K_{відп.}$
витрат часу на переналагодження лінії	$K_{п.л.}$
виконання норм	$K_{в.н.}$
зайнятості працівника, обладнання	$K_{з.пр.}, K_{з.обл.}$
обігу оборотних засобів	$K_{о.з.}$
стійкості хроноряду	$K_{с.х.}$
змінності	$K_{зм.}$
можливого підвищення продуктивності праці	$K_{п.пр.}$
випередження	$K_{вип.}$
використання фонду часу	$K_{в.ч.}$
паралельності при організації виробничого процесу	$K_{пар.}$

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Етапи та організація виконання дипломної роботи	5
1.1. Мета та етапи дипломного проектування	5
1.2. Призначення наукового керівника дипломного проектування і консультантів	6
1.3. Вибір теми дипломного проектування	7
1.4. Розробка і порядок видачі студентам завдання на дипломне проектування.....	8
1.5. Організація виконання дипломної роботи	9
1.6. Організація попереднього (кафедрального) захисту дипломної роботи	10
1.7. Організація рецензування дипломної роботи	11
1.8. Захист дипломної роботи перед Державною екзаменаційною комісією	12
2. Структура, обсяг і зміст дипломної роботи	15
2.1. Типова структура і обсяг дипломної роботи.....	15
2.2. Рекомендації стосовно розробки основних розділів дипломної роботи	16
3. Правила та рекомендації до оформлення дипломних робіт	22
Додатки	28

Навчальне видання

**ГУРЧЕНКОВ Олександр Петрович
ТЕРЬОШКІНА Наталія Євгенівна
ЄФІМОВА Ганна Вікторівна**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання дипломних робіт
на здобуття кваліфікаційного рівня спеціаліста
з економіки підприємства**

(українською мовою)

**Редактор В.А. Стеколыщикова
Комп'ютерна правка та верстка Н.В. Ялова
Коректор М.О. Паненко**

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2506 від 25.05.2006 р.

Підписано до друку 00.00.07. Папір офсетний. Формат 60×84/16.
Друк офсетний. Гарнітура "Таймс". Ум. друк. арк. 3,8. Обл.-вид. арк. 4,1.
Тираж 150 прим. Вид. № 36. Зам. № 56. Ціна договірна

Видавець і виготівник Національний університет кораблебудування,
54002, м. Миколаїв, вул. Скороходова, 5

ВИДАВНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ

Шановні панове!

Запрошуємо Вас ознайомитись з можливостями книжкового видавництва, висококваліфіковані спеціалісти якого забезпечать оперативне та якісне виконання замовлення будь-якого рівня складності.

Наш головний принцип – задовольнити потреби замовника в повному комплексі поліграфічних послуг, починаючи з розробки та підготовки оригіналу-макета, що виконується на базі IBM PC, і закінчуючи друком на офсетних машинах.

Крім цього, ми маємо повний комплекс післядрукарського обладнання, що дає можливість виконувати:

- ✓ аркушепідбір;
- ✓ брошурування на скобу, клей;
- ✓ порізку на гільйотинах;
- ✓ ламінування.

Видавництво також оснащено сучасним цифровим дублюкатором фірми "Duplo" формату А3, що дає можливість тиражувати зі швидкістю до 130 копій за хвилину.

Для постійних клієнтів – гнучка система знижок.

Отже, якщо вам потрібно надрукувати **підручники, книги, брошури, журнали, каталоги, рекламні листівки, прайс-листи, бланки, візитні картки**, – ми до Ваших послуг.

© Національний університет кораблебудування
✉ Україна, 54002, м. Миколаїв, вул. Скороходова, 5,
видавництво НУК

☎ 8(0512) 47-83-86; 39-81-42, 39-73-39, fax 8(0512) 42-46-52;
E-mail: publishing@usmtu.edu.ua

Для заметок

